Scris de Ninel Ganea
Miercuri, 10 Ianuarie 2018 08:43

Poate că nu este o întâmplare că Edmund Burke, părintele conservatorismului, era Whig. De atunci și până astăzi, numărul conservatorilor este în continuă creștere, iar pe fondul anarhiei amplificată de corectitudinea politică, politicile de gen, imigrația musulmană etc., rândurile celor înfricoșați de marșul tulburător al progresivismului s-a îngroșat considerabil. Ceea ce nu este în mod necesar un lucru rău.

Dar...

Lui Erik von Kuehnelt-Leddihn îi aparține formula după care „pentru oamenii obișnuiți toate problemele se trag de la Al Doilea Război Mondial, pentru cei mai informați de la Primul Război Mondial, iar pentru istoricul serios de la Revoluția Franceză.”

Butada surprinde ceva din inconsecvența conservatorului, pentru care există un punct de inflexiune, situat invariabil în epoca modernă, fără legătură cu presupoziții metafizice sau antropologice moderne, dar de la care lucrurile au ieșit cumva din matca lor firească. Exemplele prisosesc și sunt amuzante, dacă nu ar fi ridicole. Pentru neoconservatori (ceea ce îi face după criteriul lui Kuehnelt-Leddihn oameni mai puțin informați chiar decât cei obișnuiți) toate problemele se trag de la revoluția culturală din anii '60, pentru conservatorii români problemele serioase au apărut în ultimii cinci, maxim 10 ani, pentru alții lumea a început să se prăbușească de la Vatican I șamd.

Toată această permutare a momentului culminant îmi aduce aminte de o replică dintr-un roman american: falimentul a survenit gradual iar apoi dintr-o dată.

Privit astfel, conservatorismul este un fenomen specific modern. Și nu doar ca o contrapartidă invariabilă la progresivism, cât mai ales prin aceea că subscrie aproape fără să clipească la toate dogmele modernității. „Filosofia drepturilor personale” (scrise de experți)? Desigur. „Civilizația euro-americană”? Bineînțeles. Științele derivate din umanismul Renașterii? Să fie primite.

Conservatorul tânjește după ordinea, armonia și frumusețea vremurilor de altădată, dar rareori sesizează vreo incongruență între presupozițiile sale și ceea ce admiră la nivel estetic și social. Ori timpurile așezate firesc nu au apărut când oamenii erau orientați spre lumea de aici, cu drepturile pe buze și confortul în sânge, ci atunci când oamenii priveau spre lumea de dincolo, privilegiau asceza și aveau drept referințe mănăstirea și pustnicul. Ceea ce numim cu un termen lax civilizație a apărut ca un produs secundar al unei foarte serioase căutări spirituale.

În al doilea rând, conservatorul vrea să prezerve civilizația europeană indistinct. Doar că în pofida unor asemănări relevante, civilizația europeană nu este un tot unitar. Teologia ortodoxă diferă substanțial de cea catolică și protestantă, iar la nivel istoric asumpțiile teologice și metafizice nu s-au tradus doar în dispute academice, ci în opresiune, violențe și morți. Pentru ortodocși, timp de multe secole principala amenințare a reprezentat-o catolicismul, dar asta nu îi împiedică astăzi, de pildă, pe conservatorii „ortodocși” să vorbească dezinhibat despre „moștenirea civilizației europene”, ocultând deliberat istoria foarte pregnantă a conflictelor . Chestiunea diferențelor teologice, repet, nu este strict una de cercetare științifică, bună pentru seminarii și conferințe. Ea este esențială, iar
pentru mulți autori
explică, destul de întemeiat în opinia mea, inclusiv declinul actual al Occidentului și al Răsăritului (care a subscris la programul modern). Sau după cum
sintetizează excelent
cineva: „Din punct de vedere ortodox, problema fundamentală în toată gândirea occidentală este confuzia dintre persoană și natură, tendința de a vedea persoana ca o funcție a naturii, oricât de „specială”. Rădăcinile acestei confuzii se găsesc în dogma catolică a „filioque”, poziția augustiniană lipsită de fundament patristic și scriptural, inserată ilicit în Crez la curtea lui Charlemagne, conform căreia Duhul Sfânt purcede de la Tatăl „și de la Fiul”... În Apus, această învățătură are drept consecință tendința de a vedea Persoanele prin lentile modaliste sau semi-sabeliene, ca fațete ale unei Naturi Divine elementare. Această concepție a dat (cel puțin) o psihologie și cultură semi-ariene, ale cărei rezultate începând (cel puțin) cu secolul XI au fost un număr mereu în creștere de morți, care au fost echivalați cu un fel sau altul de „persoană”, de diferite puteri corporatiste – începând cu biserica – care au pretins autoritatea uzurpată de a acționa în numele lui Dumnezeu..”

Nu pledez nici pentru „talibanism” și nici pentru inchiziție ortodoxă, ci doar pentru clarificare conceptuală și pentru evitarea relativismului (ecumenic). În fond, de ce ne-am plânge că

postmodernii fac din toate o apă și un pământ când pentru conservatori nu există diferențe substanțiale între cele mai importante idei pe care le poate avea omul, adică cele despre Dumnezeu și relația Sa cu lumea.

Mergând pe același fir argumentativ, poate că nu ar fi deloc un exercițiu inutil în a decela legăturile dintre primatul rațiunii geometrice (scolastice) și încarnările sale ultra moderne de la cosmopolis , la coduri de legi atotcuprinzătoare și utopii tehnocrate. Asta măcar și pentru a nu mai bâjbâi în privința punctului de la care a început prăbușirea „civilizației euro-americane”. Dacă tot căutăm o însănătoșire, e musai să aflăm și cauzele bolii de care suferim.

Altfel, pentru un occidental este oarecum firesc să fie conservator, deși inclusiv în acest context cultural filosofii politici mai serioși plasează originile intelectuale ale degringoladei tot în Evul Mediu. La noi probabil că voga atrăgătoare a conservatorismului se poate explica prin referințele și educația covârșitor de apuseană, ceea ce face ca singurul răspuns la îndemână în fața progresivismului să fie presetat tot din „ cutia augustiniană ”.